

De moeder zit met vier bleke peuters op de bank

Bloed voor bloed

In de zesdelige VPRO-reportagereeks **Oostwaarts!** reist schrijver Jaap Scholten door Hongarije, Albanië, Roemenië, Bulgarije, Servië en Montenegro. Aflevering 3: Bloedwraak in Albanië.

DOOR JAAP SCHOLTEN

DE kamer is bedompt. Voor het enige raam hangt een vette vitrage. Die laat nauwelijks licht toe. De moeder zit met vier bleke peuters op de bank. Ze zijn fysiek de peuter ontgroeid, maar geestelijk niet. Vanaf hun geboorte zitten ze opgesloten in dit armetierige huisje. Het is de wetenschap dat ze allemaal slachtoffer van bloedwraak zijn die maakt dat je vriendelijk naar hen glimlacht. Als de doem waarin dit gezin gevangen zit niet opgeheven wordt dan zullen deze kinderen ongetwijfeld tot criminelen opgroeien of voordat zij volwassen zijn omgebracht worden.

Vooraf onder Albanese katholieken vormt de Kanun van oudsher de leidraad des levens. Het is de eeuwenoude wet van de bergen, voluit de code van Leka Dukagjini. Het bestaat uit twaalf boeken en legt vast hoe geleefd

moet worden: van wie het haar van het petekind mag knippen tot hoe het stelen van een geit bestraft moet worden. In paragraaf 901 van Boek 10 staat geschreven: 'Wanneer twee mannen elkaar vermoorden bij een meningsverschil, zegt de wet dat "een hoofd voor een hoofd of bloed voor bloed" is vervuld, omdat beiden dood zijn.'

Bij de familie van de vrouw is dat niet het geval. Drie van haar zwagers zijn vermoord, haar man schuilt al jaren in de bergen, zij zit met deze kinderen gevangen op tachtig vierkante meter. Bij de ingang van het huis groeien verschrompelde blauwe druiven, in de tuin minuscule tomaten en paprika's. Het is keiharde schrale grond. Bij de voordeur scharrelen klein uitgevallen krielkippen rond. Het is alsof in en rond dit huis niets tot volle wasdom wil komen.

Ik vraag: 'Hoeveel doden zijn er gevallen?'

'Bij ons drie en bij hun drie.'

'Maar,' zeg ik, novice in de Kanun van de Leka Dukagjini, hoopvol, 'dan kunnen jullie nu toch vrede sluiten?!' Het lijken mij genoeg doden om er zo langzamerhand de buik van vol te hebben. Het zou mij de keel uithangen binnen vier muren opgesloten te zitten omdat een zwager vijftien jaar eerder, dronken als een reiger, op de stoep van het dorpscafé iemand doodschoot. Hij zou de pot op kunnen. Ik zou weigeren mijn leven en de toekomst van mijn kinderen op te offeren aan de

zogenaamde eer van een familielid die zich niet weet te gedragen als 'ie een slokje teveel op heeft.

'Nee, dat gaat niet,' zegt de vrouw, 'een van mijn zwagers is doodgeschoten bij een vuurgevecht met de politie, en de andere familie wil dat niet erkennen als slachtoffer in deze bloedwraak.'

'Ach zo,' zeg ik. Even later toont zij mij kiekjes van haar man en haar drie reeds geslachts- en bloedwraak-rijpe zonen. Ze zitten gehurkt op een rots, breed lachend, gekleed in camouflagepakken, in hun handen kalasjnikovs. Het ziet er naar uit dat ze het prima naar hun zin hebben. Vrije jongens. 'Ze zitten ondergedoken in het geboortedorp van mijn man,' fluistert de vrouw. Je moet een rivier oversteken en vier uur over geitenpaden gaan om er te komen.

'Op deze manier wapenen zij zich voor de bloedwraak?' vraag ik.

'Nee,' zegt de vrouw terloops: 'Dit was een tijdje geleden toen de politie hen zocht.' Hoe langer ik met de vrouw spreek hoe meer ik het idee krijg dat bloedwraak in Albanie tot een aangelegenheid van criminelen is geworden en niet langer een erekwestie is van rechtschapen, enigzins traditioneel ingestelde katholieken.

Oostwaarts!

▶ ZONDAG, NEDERLAND 2, 20.15-21.05 UUR